

Tommy Isidorsson

Åsa-Karin Engstrand:

I tid och otid med marknaden. Kampen om affärstiderna i ett historiskt perspektiv

Växjö: Växjö universitet 2007

Kan en bok om öppettider vara intressant läsning? Vid ett första påseende kan ämnet verka mindre lockande. Åsa-Karin Engstrand har dock skrivit en intressant rapport på 100 sidor i den vetenskapliga skriftserien *Arbetsliv i omvandling*. Serien gavs tidigare ut av Arbetslivsinstitutet men har sedan regeringens nedläggning av institutet tagits över av Växjö universitet.

Engstrands rapport har namnet *I tid och otid med marknaden. Kampen om affärstiderna i ett historiskt perspektiv* och den beskriver väl vad rapporten behandlar. Det övergripande syftet med studien är enligt författaren "att undersöka hur handelsarbetande och konsumenter konstitueras politiskt" och hur detta påverkat regleringen av affärstiderna, det vill säga detaljhandelns öppettider. Dessutom vill författaren visa hur "kvinnan" konstrueras i denna process och diskutera hur institutionella praktiker konstitueras. Engstrand anlägger ett hundraårigt diskursperspektiv där hon betraktar affärstiderna "som en kamp mellan diskurser"

sarare än ett aktörsperspektiv. I min egen avhandling *Striden om tiden* konstaterar jag att arbetstid är ett mynt med två sidor och där baksidan utgörs av fritid. När det gäller öppettider eller affärstider som Engstrand kallar dem, får vi tre olika dimensioner att ta in i analysen: affärsöppettider, arbetstider och

fritid. I detta sammanhang har vi också fler parter inblandade: butiksanställda, företagare och konsumenter. Det är också de här tre grupperna som Engstrand ägnar sitt intresse.

I ett teoretiskt kapitel ställer Engstrand upp en illustrativ tablå över diskursens (reglerade/oreglerade) affärsarbetstider. Terminologin är hämtad från Winther Jørgensen och Philips. För en person som inte är insatt i diskursanalyser är den

Tommy Isidorsson är forskare vid Institutionen för arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet.
Tommy.Isidorsson@av.gu.se

pedagogisk och hjälpsfull. Tablån visar tre olika perspektiv ("nodalpunkter") att anlägga vid diskursanalysen: konsumenten, handelsanställda samt småföretagare. Källmaterialet eller den diskursiva praktiken utgörs av utredningar, propositioner, motioner och riksdagsdebatter. Det historiska perspektivet är både intressant och fruktbart. Redogörelsen visar på en tydlig övergång från en diskurs som i början av den undersökta perioden sätter de butiksanställda i fokus, men från efterkrigstiden och särskilt under 1980- och 1990-talen sätter konsumentintressen i fokus. Den förändrade diskursen visar, enligt mitt sätt att se det, en tydlig försvagning av arbetstagarintressen till förmån för konsumentintressen. Detta faller också väl inom ramen för EUs fokus på fri rörlighet för varor och tjänster, där konsumentfokus har en tydlig överhöghet i förhållande till löntagarintressen.

Personligen hade jag önskat att Engstrand ägnat ytterligare lite tid åt två olika saker i rapporten. För det första, diskussionen om det utbredda deltidsarbetet behandlas mycket styvmoderligt i rapporten. Det hade, enligt mitt sätt att se, fallit väl in inom behandlingen av diskursen om reglering av affärstiderna med fokus på de butiksanställda. Nu tas problematiken upp i ett av de inledande kapitlen innan själva diskursanalysen av det historiska skeendet kring affärstiderna påbörjas i kapitel fyra. För det andra skulle jag ha uppskattat en mer systematisk genomgång av vilka (partipolitiska) intressen som står bakom motioner och utlåtanden i olika riksdagsutskott. Som läsare går det för det mesta att hitta vilket parti som döljer sig bakom en riksdagsledamot eller grupp av motionärer, men det kräver en hel del bläddrande till referenslistan. Även om Engstrand skriver att hon inte vill göra en aktörsanalys hade rapporten blivit än mer intressant av att se hur diskurserna inom olika politiska "läger" förändras under den hundraåriga exposén.

Sammanfattningsvis vill jag dock säga att Engstrand har gjort en bra diskursanalys av affärstidsfrågan i Sverige under de senaste 100 åren. Särskilt uppskattar jag det teoretiska kapitlet och den tydliga teoretiska referensramen. Genom den pedagogiska uppställningen av de teoretiska utgångspunkterna för rapporten skickas läsaren med ett effektivt analysinstrument genom läsningen av en hundraårig diskussion av affärstiderna i Sverige.